

Маркс биле Энгельстин материализмче оруу

К. Маркс биле Ф. Энгельстин Чогаалдарының бири томунуң үненине холбаштыр

Совет Энциклопедия Коммунист партиясының Төп Комитетинин доктаалыңың буга улаштуу турар. К. Маркс биле Ф. Энгельстин Чогаалдарының ийи үндүргөсүн бирги тому парламенттин үнениң. Үндүргөсүн Маркс — Энгельс — Ленин — Сталинның институту белеткен.

Бирги үндүргөдө парламенттин чамды чогаалдарын ийги үндүргөсүн кырген. К. Маркс биле Ф. Энгельстин чамды баштайгы аждары ак бо үндүргөдө кирбөн болгон оларын ангы ном кыдыр парламент үндүр. Маркс биле Энгельстин Чогаалдарының баштаган болгон аде кыдырган чогаалары-биле үнү турар.

Бирги томда К. Маркс биле Ф. Энгельстин революшюу материализмге киреозоренже кирекиени илеретип турар чогаалдар кирип турар. Оа чогаалдар К. Маркс биле Ф. Энгельс чогаалдарының кады аждарына ажалары кирекиени турар. Маркс биле Энгельс кычкан идеализмден коммунизмге, революшюу демократизмден материализмге тус-тузунда кыдыр оруу-биле кирген дугайында оа чогаалдар чамдык билишкенин берип турар.

К. Маркс биле Ф. Энгельстин баштайгы чогаалдарының бижитенини Барымын Европаның чурттарында ангы демселени чидегенге төүгүт үнениң биле тодаратымын турар. Оа чурттарың хей нурууңа феодализмдин артыкшыкынары ам-да артың калган турган болгон буржуа революшюуның соругалары шийиретилгенге турган. Оа-ла үеде буржуа интеллигенция чурдодоорың күштү-биле илеретип турган. Капитализм көгүздөсү тарачынырының, хоорайның үрмөк буржуазияныкың хооураңдык-биле болгон чам ангы—үндүрүр пролетариаттың тыштан тургустуңуңа-биле кысыркан турган. Капитализмге көлчүгө-гө үдүр демселече аждарын ангы көлдүрүгөсүн.

Оа революшюу үеде, кажан төүгүдүт аренаге пролетариат үнениңе, кажан чартык феодализм, үрмөктөгөч Германияга буржуа революшюу чедип келгенде, Маркс биле Энгельстин үндөсү аждарын ангының идеологияны кыдыр тургустуңуңа.

Маркс биле Энгельстин киреозоренже мурунда турган эртемнің мөңкөп чамың алган чүдүдериң шийиргенде аларының арнамың хейиретилгенге тургустуңуңа. Үнениң адеги доктааларың болгон иштөөлөргө хейиретилгенге катта-таад эвес, харын мурундагы болочоларың бүгү-лө тургускан чүдүдериң шүгүмчүдөлдө эде кырымың, амдыларыңды, пролетариаттың болгон бүгү аждарың массаларының ангы демселениң ийи үндүргөсүн чам айтырыларың харылаарыңа диди тывары—боттарының аждар-чорудуларыңга эде эгеринде бо бүгү Маркс биле Энгельске характерип турган.

Политиктиң демселенди ареназыңа үгөтөш, К. Маркс биле Ф. Энгельс дарыктагы массаларың хостарың дөш чүткүдүт, кымымакка демселелеринде болгон эртемче чам орутарың диди салып турар революшюу болочоларың кайтамчыкты тышарыңа боттарыңа ажаларың. Олар бодунуң үнениң адегиң демселениң болгон политиктиң болушкунларыңа идеияларын киржин, нияталде көгүздөсүн чорудуларыңың ийи үндүргөсүн өйү белген болгон хүн бүрүнүң эң чүгүдө айтырыларыңа харымыларың берип турганнар.

Революшюу мурундагы Германияга нияталдеги мурнакчы күштерин дүвөрдөп турган кол айтырыларың бирөөн биле параалаганың байдалың дугайында айтыр турган. Оа өйү белген айтырыга Маркстың «Рейн солунга» парламентин «Пруссианың чам декура истрауцияныкың дугайында чүгү» болгон оон еске-да чүдүдери чарытылган баштайгы чогаалдарыңа хамааржыр. Оа чогаалдарга Маркстың керүп турар проблемасы «Параала болгон уаус»—деп кыска тургузуп болур.

Оон өсөтөри-биле алырга, чуртту кам оон чыдырага уаус-болдыкчы чөмө-биле хандарыңа чуртталган турган реалсымың прусс декуравың автор чидип болгон диди шүгүмчүдөсүн. Кымың хооуну реалсымың парламентың Маркс бүгү күштүгүт шоодушкун-биле чылач шалкан болгон ажаа удурааныштыр уаусчу парламаның, «уу-лө» чурттан турар болгон оларың күздөниң база дүвөрөсүнүн, оларың ийи-ишкымың база көөр хоюңу чогуң, оларың өөрүшкүдүн база кычкыдылаң адегиткандыг үзөшүн турар кымың парламаның ажаа удурааныштыр тургузуп турар (эрын 166). Параалаганы култураның, улустун угаан-болда көгүздөсүнүн, оларның политиктиң кижизилдегенге күчүдүгүт бирасы кыдыр өйү көрүп турар.

«Рейн солунга» Маркстың бижөөн чүдүдериң Германияныкың политиктиң аждарының үндөсүн айтырың—чамды айд демократтың күрүсүн тургузар дугайында айтыр төп чериң зоюң турган. Революшюу кижизилдегенге күштүгүт эрсе-диди чоруду-биле Маркс Пруссианың абсолюттугү тургузуп, чылач шаан, реалсымың демократияны күздөсүн алыга удур, күрүсүнүң күрөсүн хамаарылыгында удур болушун кижизилдегенге күштүгүт үнениң үндүргөсүн. Пруссиага турган эржишөөн бот-чурттарыны ба-

дыккан дегенки турган реалсымың идеологияны оң чылач шаап илереткен.

«Рейн солунга» Маркс казбак үлүс массаларың экономикага эрге-ажыктарың камгаалар соруга-биле чүдүдериңа база бижип турган. Ийи оорлаан дугайында хоойлунуң талазы-биле адыгы рейн ландтага чугаалажыныкыңарыңа анализ, а оа мышка Мозель чогуу крайның арага кыдыр тарачынырының байдалың өрөгөсүн—бо бүгү Маркстың реалсымың Пруссианың чылач болгон ландтагытың ийи-ишкымың, бай кижизилдегенге эрге-ажыктарың, мизаның ийи оорлаан дугайында хоойлуду—ийи адилекчилери дүрөшкөсүн эрге-ажыктарың камгаалар турар деп түндөлдө үндүргөн.

Чижээлөөр, Германияда аждарың массаларың политиктиң аждарыңың болгон байдалың анализинде үндөсүнүң Маркс күрүсө дугайында идеализмге үздөсүрден материализмге үздөсүрден шийирген эгерөөсүн. Оа-ла чүдүдөсү коммунизмге Маркстың шийиргенге көргөсүн. Энгельстың өсөтөри-биле алырга, Маркс ийи-ишкымың-ла ийи оорлаан дугайында хоойлуду өрөгөсүн болгон Мозель тарачынырының байдалың шийиргенге түндөлдөсүн берип арыг политиканың экономикага харылаарың өрөгөсүнүң дачыштыр оон социализмге шийиргенге Энгельске чамдык уаус эвес чугаалаан.

Чуга Германияда аждарың массаларың байдалың эвес, харын даштыкыда болуп турар болушкунларың—ангы болгон француз аждарыңарың демселен Маркстың кижизилдегенге экономикага айтырылганга, оа үеде Англияга болгон французга көсүтүп белгилеген социализмге литературага шийиргенге. Социализмге үндөсүрден ийи-ишкымың коммунизм дугайында айтыр—Маркска пролетариаттың практиктиң демселениң үндөсүн айтырың болуп, ханым-биле өрөгөсүн көрүп болгон бүгү тала-биле эртемче үндөсүрден ийи-ишкымың чугула теоретиктиң айтырмы болуп турган.

«Рейн солунга» оон аждарың турган үеде Маркска болгон революшюу демократизмден коммунизмге шийиргенге идеализмден коммунизмге оон бүгү мировоззренни ханы, эртемниң харылаалың эртемче-биле болгон. Оон-биле кады Гегельдин идеализмге философияныкың материализмге түрүп-биле шүгүмчүдөсүн. Фейербахтың чогаалдары Маркска уаус салдарың чедирген. Фейербахтың философияныкың биди үндөсүнүң, Маркс төүгүсүн, нияталде харылааларыңың, политиканың адырыңа ийи-ишкымың турган Фейербахтың материализмның мизаның эвес болгон уаус-дараалашкымың эвес чорун дөрөш билеп каан. Маркс күлө бойдушту эвес, харын нияталде аждарыңа хаара түдүп турар тургустуңуңа, уаус-дараалашкымың материализмге мировоззренже чүткүп турган.

Эртемниң тегелчи философияныкың шүгүмчүдөсүнүң холбаштырган Маркстың хол-биле бижөөн ийи-ишкымың аждарың материализмге мировоззренге тургустуңуңа чугула чалаан болган. Күрүсө болгон оон нияталде революшюу дугайында айтыр революшюу политиктиң аждарың болуп Маркска чүгө теоретиктиң эвес, харын практиктиң уаус жүрүдүзү болгон.

Күрүсө болгон эрге дугайында Гегельдин үзөт-болдырың шүгүмчүдөсүнүң, Маркс харутда Гегельдин идеализмге философияныкың, мизаның оон диалектикамың шүгүмчүдөсүн. Гегельдин диалектикамың үндөсүн, рационалдыг чүгү болуп, оңу үндөсүн болгон оон-биле кады Гегельдин диалектикамың кол чөтөсүн—оон идеализмге характерип илереткен. Гегель шийирген харылааларың биди көлдүргөн деп оа айтылган. Гегельдин диалектикамың бүрүп-биле аң ооткалган Фейербахтан ийи-ишкымың, Маркс оа диалектикамың шүгүмчүдөсүн, материализмге эде аждарың кыдырыңа кирген.

Маркстың материализмге болгон коммунизмге шүтүп ийи-ишкымың «Немец-француз эсегонияныкың» парламентин (Февраль, 1844 чыл) оон чогаалдарында доор-буулан. А Ругага бижип турган чагаалдарыңа Маркс эрге делегейин шүгүмчүдөсүн эрге-биле чам делегейин тывар соругалың ийи үндүргөн. Чөпүтү чөрүк-биле, массаларың практиктиң демселенге-биле сирий холбашкан шүгүмчүдөсүн, тодарай, чөпүтү, политиктиң, партийжа шүгүмчүдөсүн дөш оа демселен турган. Практиктиң революшюу аждар-чорудуларың оа хамаарыла чүгө социализм-утопичтерден эвес, харын база бүгүлө мурундагы философтардан, оон ийи-ишкымың мурунда тургулаан материализмден Маркстың үндөсүнүң-биле ийи-ишкымың турган.

Маркстың үзөт-болдырың көгүздөсүн оон чугула жүрү-дузаның чүгө болза, Гегельдин эрге философияныкың шүгүмчүдөсүнүң кижизилдегенге киргенде чүгүдүт оон киргенге болур. Оа аждарыңа Маркс эрсе-диди болгон өңкөсүнүң чедир тургусту демселече артамың күш болза чүгө пролетариат болуп деп түндөлдө келген. Бодун хоставышыңа, бүгү нияталде биле хостар ангы кыдыр пролетариаттың оа көргөн.

Делегейиңа чуртарың дөш демселече мурнакчы философияныкың, революшюу теорияныкың канчаар-даа аждар уаус роль-дузунга Маркс уаус чериң берип турар. «Шүгүмчүдөсүн чөпөсү, боюмачы, шүгүмчүдөсүн чөпөсү солуп шийирген болбой, материализмге күш материалдык күш биле аждар оотатылган турар болур жүрүдүт, харын теорияны массалар шийир-

гендеп антары билек, оа материалдык күш болу бээр» — деп оа айтып турган (эрын 422). Нияталде болушун бүгү байдалың талазы-биле революшюу теорияныкың ийи-ишкымың ангы болза пролетариат болур. «Философия болушун материализмге чөпөсү пролетариаттан тын ан турары мышка, пролетариат болушун угаан-болда чөпөсү философиядан тын ан турар...» (эрын 428).

Ничанган, «Немец-француз эсегонияныкың» парламентин аждарыңа марксизмниң философияга кылганы оа эртемче көрдүңү турар. Маркс оа чогаалдарыңа чамдык уаусдыкымың мышка эвес, а пролетариаттың хостакчы демселенге-биле болушун теоретиктиң аждар-чорудуларың холбаштырың күрөсүн революшюу баштыгың болуп үгөтөш.

Маркс биле Энгельстың дараалашкымың аждарыңа көгүздөсүн болгон эртемче ханы үндөсүрден алган пролетариаттың революшюу, бүгү делегейге төүгүдүт революшюу дугайында ийи эртемниң коммунизмниң өөк чүгүлү болган. «Маркстың өрөгөсүнүң кол чөтө болза, социализмге нияталдеги тургузукчу болур пролетариаттың бүгү делегейге жүрү-дузаның ролюн тодаратканы болур» — деп, Ленин айтылган.

II
Маркс бодунуң бүгү күштерин, бодунуң геиниң бүгү күчүңү пролетариатка берген болурган. Маркс бо чамгай херекке материализмниң болгон коммунизмниң орууна еске кижизил дугаалашкымың чөккө болу чедип келген Фридрих Энгельстың күрүсүнүң ийи-ишкымың үндөсүн база сораткыны болуна тын алган.

Уаустун мурунга чарлатылган Ф. Энгельстың баштайгы чүгүлү, — «Вушер-талдын чагаалдары» бодунуң кижизилдегенге болгон аждарың болгон у-дараалашкымың кычкыдыларыңа салып чөпөсүн көрүп илеретип, оларның амдыларыңа болгон күш-ажылыңа канчаар-даа аждар уаус соругалың оа төс харын ангы өйү илеретип ийи-ишкымың турар. Энгельс бодунуң аждарыңа Маркс ийи-ишкымың, Германияга турган реалсымың буржучурумыңа уаус революшюу демократ болуп үгөтөш.

Материализмге болгон коммунизмге Энгельстың эртемде Англияга бижитениң оон чүдүдериңге илеретип, Англияга оо 1842 чылда чедип берген. Энгельс Англияга чедип берген оон дарык кайтамчыкты өттүр көрдүшкүн-биле оа чурта политиктиң демселенди уткамың көлдүрүп, ангы партиаларың ангы характери илеретип шийирген. Төрилерин чөт эдилекчилерин аристократияныкың партианы кыдыр, ийи-ишкымың фабрикаларың болгон салдыкчаларың төлөкчүлери кыдыр, чурттарың—ангы аждарыңың «коллективист» медреселерин ийи-ишкымың болуп принциптерин партиа кыдыр оа характеразен. Ангы амдыларың, ангы аждарың шийиргенге ийи-ишкымың үндөсүнүң, — пролетариат болза нияталдеги мурнакчы, эң революшюу ангымың болур деп түндөлдө Энгельс үндүргөн.

Энгельстың үргүчүп киржин турганы чурттарың аждар-чорудуларың, оларның мизаныларың болгон хараларың канчаар-даа аждар уаус күрөсү-биле оа бижип турар. Оон-биле кады «хоойлуду-жукта» эрге-биле революшюу боттарыңарыңың чурттың шийиргенге оа шүгүмчүдөсүн, Энгельстың өсөтөри-биле алырга, оа болза чөпөсүк, практик талазы-биле бидимес болуп турар.

Эң чүгүдө соругаларың бирөөн болза, аян-бүтү чурттарың социализмниң арыңга аждар-дулма харылааларың, оларның арыңга чамдык-эти тургузганы болур деп Энгельс саяап турган. Оа соруга-биле Энгельс ангы аждарыңың Франциага, Германияга болгон Швейцарияга шийиргенге-биле, Сен-Симонун, Фурьерин, Кабенин, Леруэни, Прудонун, Вейтингтин үзөт-болдырыңа биле таныштырып турган. Оон-биле кады Канттымың, Фихтенге болгон Шлянгин дугайың, Гегельдин системаныкың дугайың кыска хейир-биле чугаалап берип турган.

Француз утопичи социализмниң, а оа мышка немец классиктиң философияныкың төлөкчүлериң үзөт-болдырыңа характеризирешкан. Энгельс оларны кошкы болгон чөпөсү талааларың шүгүмчүдөсүнүң чөпөсү чөпөсү култураныкың ийи-ишкымың бирги салымчылыгың оларны кижизилдегенге киргенге эки талааларың дөшөгөн.

Бодунуң Англияга чурттан турган үндөсүн Энгельс ангы политиктиң экономикага кижизилдегенге өрөгөсүн турган. Бир эвес Маркс материализмге болгон коммунизмге орукту салып тура, Гегельдин идеализмге философияныкың шүгүмчүдөсүнүң канчаар-даа аждар уаус кижизилдегенге киргенге болур. А Энгельске шүгүмчүдөсүнүң кол объектиң буржуа политиктиң экономика болган.

«Немец-француз эсегонияныкың» парламентин «Политиктиң экономикага шүгүмчүдөсүнүң баштайгы бижилдери» деп Энгельстың аждарың бышкан марксизмниң чогаалы ам-да болбаан-даа болза, оа аждар гегельдин ийи-ишкымың эге чаламың салып турган. Сөздүрүр Маркс Энгельстың оа аждарың гегельдин баштайгы бижилдегенге адың.

Оа чогаалда Энгельс буржуа политиктиң экономикага шүгүмчүдөсүнүң эртемниң баштайгы салган, ийи-ишкымың, оа аждар болза, пролетариаттың тургузуп калыпталымың шүгүмчүдөсүн болган. Капитализмниң экономикага шүгүмчүдөсүнүң тургустуңу болгон эсептер-биле кыдыр

көрдүп турар буржуа экономистерге удурааныштыр. Ленинниң өсөтөри-биле алырга, Энгельс «социализмниң тургузубиле бо үнениң экономикага көрүм-чурмуна кол болушкунлары хуу өңкөсүнүң тергилеңиниң эртемче чугула түндөлдөсүн кыдыр көргөн».

Буржуа экономистерни, мизаны буржуазияныкың эрге-ажыктарың өңкөсүн чылач өсөтөри-биле чакырып чамгаалап турар либералчы политиктиң экономикага төлөкчүлериң шүгүмчүдөсүнүң, Энгельс «экономистер бидип үнениң чөпөсү чөпөсүлүшүң тургузуп, а-сөтөсүлүгүң чөпөсүлүшүң олар уаус ийи-ишкымың»—деп түндөлдө келген (эрын 547). Буржуа политиктиң экономикага оон ийи-ишкымың төүгүтү Энгельстың оа түндөлдө долу бидимекан Чурттыкың чөпөсү көүдөсүрүгө оларны өрөгөсүн бар болуп турар аждарың болушунуң бүгү чүдүдери кажан-даа чөпөсүлүшүң бээр дээр болдык бидимекан турган Мальтузуну реалсымың, кижизилдөөр хөш чөк «теорияны» оон ола күштүгү шүгүмчүлөсүн сөйтөлөш. «Бойдушка болгон кижизилдөөр удур оа карасалыштың, чамдык доктринамың, оа кижизилдөөр чөк саварташкымың» (эрын 565) Энгельс кижизилдөөр-биле сөйтөлөш. Кижизилдөөр ийи-ишкымың эртемче турар турар бүдүрүкчү күш кыдылар чөк, бойдушту кижизилдөөр өрөм хүн бүрдү хөй-бөдө чакырып берип турар деп бидимекан оа көргөсүн. Чуга оа бүдүрүкчү күштү бүдүргөн эрге-ажыктарыңа медреселер аждарың турар эртемче чугула. Оа чорук хуу өңкөсүнүң тергилеңи чөк, кижизилдөөр чамдыкың хооураңда, өсөсүн бидимекан артыкшыкың байдалыңа чуртталып турар нияталде болушун.

«Немец-француз эсегонияныкың» Энгельстың экономикага аждарың-биле кады бодунуң ботан алганы «Англианың байдалы» деп эвес чүдүдериң оон бирги чүгүлү парламентин «Эртем болгон амгы үе» деп Томас Карлейльдин номунага холбаштырган оа чүгүдөсүн Энгельс авторунуң чам шаңкымың,— келер үнениң «ажыкымың» — күш-ажыкымың чүдүдөсүнүң тургузар дөш ораалажыныкың шүгүмчүдөсүн. Материализм тургузубиле Энгельс «мадыраларың чүдүдөсүн», «өзүлү аристократияныкың» тергилеңин пропагандалап турар Карлейльдин философия үзөт-болдырыңа база-ла шүгүмчүдөсүн.

«Фрост» деп немецтин париж солуга парламентин «Англианың байдалы» деп келер чамдыкың оон чөпөсүлүшүң ийи чүдүдериңге машинамың болуп тынкан болгон уаус капитализмге үзөтүрүңүң көсүтүп белгилеңе холбаштыр Англияга болулаан өсөтөри-биле Энгельс анализирешкан. Англияга оон өсө чүс чамды оң чугула түндөлдө болза пролетариаттың тынмалганы, үзөтүрүңүң революшюуныкың түндөлдө болур деп түндөлдө келген.

Англианың политиктиң тургузуп дугайың, ангы конституцияныкың дугайың чугаалаан, Энгельс: «Англианың ийи-ишкымың кам башкырың турарың?»—деп айтыртып салган. «Өңкү башкырың турарың»—деп харылаан (эрын 626). «Хосту» Англияга хоойлуду канчаар аждарың турарың характеризирешкан, Энгельс шаңдан тура үзөтүр чугула болу берген ангы чугааларың бидимекан көргөсүн: «хоойлуду аждарың кымың-кымың турар, а байлар хоойлуду башкырың турар», «ажыкымың—бир хоойлуду, байларга—эске хоойлуду» (эрын 640). Ангы мактанчык «хосталарыңың» кымыңгаарың чорутуң көргөсүн ангы конституцияныкың ангымың характери илеретипешкан, буржуазияга болгон хуу өңкөсү удур пролетариаттың түндөлдөсүн демселениң түндөлдөсүн Төртүнчү келер бөзүлү демократияны Энгельс оа бүгүлө удурааныштырып турар. Оа демократияныкың принцин болза социализмниң принцин болур деп Энгельс бижип турар.

Бирги томда кирип турар К. Маркс биле Ф. Энгельстың баштайгы чогаалдары—оларныкың чам, революшюу-материализмге мировоззренже массаларың демселенди дугайың дуражылың түндөлдөсүн болгон бүгү чурттарың мурнакчы эртем бодуң шүгүмчүдөсүн ийи-ишкымың алганыңа өңкөсүн үгөтөшүң, оа мировоззренже чырыкче делегей култураныкың дөш чөпөсүн аждарыңыңың кыдыр төртүнчүлүк чамдыкыңа херекчи болур. Маркс биле Энгельстың оа баштайгы чогаалдарың реалсымың идеологияныкың чамдык-даа ийи-ишкымың удур дайыны чорутуңуң, тарыхыңыңың талазы-биле ийи-ишкымың турар.

Дика кыска үнениң ийи-ишкымың бижөөн оа чогаалдар Маркс биле Энгельстың үзөт-болдырыңың көгүздөсүн, оларныкың материализмге болгон коммунизмге шийиргенге кадык кончуг чүткүдүт темпелер-биле болганы көргүдүн турар. Оа чогаалдар эртемниң коммунизмниң теориямың салдыма берген турган үеде хамаарышпа-даа болза, марксизмниң үндөсүн салымчыларың дараалыңдагы чогаалдарыңа бүгү талазы көгүздөсүн алган гегельдин ийи-ишкымың тынмалган өгөлөр оларга өңкөсүн болуп турар.

Пролетариаттың уаус башкыларыңың—К. Маркс биле Ф. Энгельстың—чогаалдары олар болза чамдык айд, бугуңу, үргүчүлүк, үргүчүлүк хөшүнү турар өрөгөсүнүң оа байлак эртемче болур. Чаа төүгүдү байдалдары аждарың чонорың гегельдин баштайгымың В. И. Ленинниң оон хөсөсүн уламыкчылыгың И. В. Сталинниң чогаалдарыңа марксизмге өрөгөсүн уаус ийи-ишкымың болгон байлак болган.

Е. СТЕПАНОВА.
(«Правда» солундан).

„Туапсе“ деп совет танкерни тудуп саадатканы-биле холбаштыр АКШ-тын Чазанга СОВЕТ ЧАЗАКТЫҢ НОТАЗЫ

СССР-ниң Вашингтонда элчи чери июль 18-те АКШ-тың күрүсө департаментинге хооң алаанда мындыг уткамың нотаны дачыдып берген:

«1954 чылдың июль 23-те Тайвань ортукукту мурнуу чүгүңге аждарыңа «Туапсе» деп совет танкерин болгон оон ажаалың дүрүк чөк бугу-биле тудуп саадатканы-биле холбаштыр Американың Каттышкан Штаттарың Чазанга Совет Чазактың 1954 чылдың июль 24-те, июль 2-де, 19-та болгон бо чылдың март 25-те база 31-де чоруткан нота бижилерин барымдалаан. СССР-ниң Чазаның Реалсымың бугаар Совет Социализмге Демократияларын Энциклопедия элчи чери хооң алаанда чүдүлү медресел турар.

«Туапсе» деп танкерин, оон чүгүң болгон команданың саалда чөккө өңкөсүн бээр хөмчөгөсүн адырыңың эртемче чүдүдөсүнүң Совет Чазак Каттышкан Штаттарың Чазаның кижизилдегенге улаадың келген. Бо талазы-биле Совет Чазактың төлөргө барымдаа болдурула чүгүлү болза, совет танкерге халлааның болгон черде сугаларың АКШ-тын шериг-далай күштерин бурнуу-биле контролдуу турар, ийи-ишкымың «Туапсе» деп совет танкерин тудуп алганың бүгү харысаалганы Каттышкан Штаттарың Чазак чүктен турар.

Индиг турбуже, «Туапсе» деп танкерин болгон оон ажаалыңың кижизилдегенге хостар талазы-биле АКШ-тын Чазак адыгаа чедир хөмчөгөсүн албаан. Оон туржук харын, «Туапсе» деп танкерин ажаалыңың

Школаларның өөредилге номнарын садып алырының болгон садыглаарының дугайында

Эге, чөдү чам болгон ортумак школаларың өөредилге номнары-биле бүрүн хандарың ном садыглаарың оң чугула соругалың болуп турар. Ном садыглаарың ажаалдарың өөредилге номнарың садыглаарыңа болгон садып алырыңа эвес эвес арга-дуражылың болуп, мизаның эртем чыдың бо талазы-биле өлөөн уаус аждарың-дуражылың кылган.

1955—1956 өөредилге чыдында облас-тын школаларыңың өөредилге номнарыңың талазы-биле негеделиң долу хандарың төлөргө херекте кооперативизмге болгон ном садыглаарыңың четкелерин өөредилге номнарың садып алырыңа болгон садыглаарыңың ажаалаштан калбарың чорудары чугула. Бо ажаалдык хөмчөгөсүн эртем чыдыңа бодурага бо чыдың оон 3 катан хей хөмчөгөсүн калбарың турар жүрүдүт.

Бо чыдың обласка негедиле өөредилге номнарың садып алырыңа планың Облустук комитетин 50 муң саңга, оон ийи-ишкымың херекте кооперативизмниң шүгүмчү-биле 20 муңга бидимекан. Бо планың чөпөсүнүң күздөсүнүң күрүсүнүң экономикага талазы-биле уаус камналыгы бээр. Оа болза хөй муң тоң садымың камналыгымың, миллион-килдөн өөредилге номнарың катал парлаарыңың аждарың болгон хей саңың өөредилге номнарың Чер-Черге сөөртүрүңүң аждарың дика чингедип турар.

Оон адыда өөренкчи бүрүңүң четчир саңың өөредилге номнары-биле хандарың чорук өөредилгениң шыварың ажаалдарың канчаар-даа аждар уаус турар. Облоноун, райондарың ажаалдарың болгон баш

Спортчу улуг чыл

(ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинің чанында күш-культура болгаш спорт талазы-биле комитеттин даргазы эш Н. Н. Романов-биле беседа)

Чедир беагер спортчу чай спорттун бүгү хевирлеринин талазы-биле элден хей массалык маргылдаалар-биле элекшип, кээде кээде-даа артык солун чай болурун асап турар. Ол болза, совет күш-культураның болгаш спорттун чедишкенин кайгамчык улуг көрдүдөнгө— ССРЭ-нің улустарының Спартакиадазына ийнектелген белектердин демдөңүн ада-биле эрттер ужурау, ол Спартакиада келир чылдың июль—августта болур. Спартакиада программасында спорттун 21 хевирлеринин талазы-биле маргылдааларга ийи муң чедир эң дээрсе спортсменер— Совет Эвилелиниң бүгү он алды эвилелден республикаларының, а ол ышкаан Москваңың болгаш Ленинградтын чуртуканнары киржир. Калбак болгаш азы-огуру программа суугару спартакиадага бүгү эвилелден республикаларының чымыда командаларының киржигези — бистияч чуртувустун улустарының ортузунда күш-культураның болгаш спорттун күчтүгү хөгжүдөшүн кайгамчык бүтүрүлгөсиге болур.

ССРЭ-нің улустарының Спартакиадазының мурунда бо чылдың хей салгыч эң не азы-бүрү массалык маргылдаалар, элден каш бүгү-эвилел спартакиадалары болур. Оларның ичинде эң улуг проф-эвилелдеринин чайгы спартакиадамы оолу, ооң финалдык маргылдаалары август 13-тен 22-ге чедир Москвага эртер. Күш-культура коллективтери ол спартакиадага белектер кылдыр чик атлетиканы, эштиниканы, велоспорттун, футболдун, волейболдун, баскетболдун, баг кагарының талазы-биле, а ол ышкаан ГТО-нун комплексиинин нормативтеринин талазы-биле массалык маргылдааларын чурдар. Ол соонда областтарга, крайларга болгаш республикаларга профессионалдык спорт организацияларының спартакиадалары, а ол ышкаан эвэлдер спартакиадамы болур. Ол маргылдааларың киржикчилеринин ийи саны барыч үш миллион кижи чедир ужурау.

Август 20-ден эгелеш 26-га чедир школар өөреникчилеринин Бүгү-эвилел спартакиадамы база эрттер, апаа школарның, хоорайларның, областтарның болгаш республикаларның спартакиадаларының маргылдааларында шилатканга 3000 элден азык спортсменер киржир. Июльдун төчүндө Ленинградта бистияч чуртувустун дөңи өөрелде черлеринин студенттери боттарының чайгы спартакиадамына база ужурашар. «Динамо» болгаш «Спартак» деп спорт ниятелдеринин Бүгү-эвилел спартакиадалары Москвага болгаш Владимирга болур.

Социалисттик көдөңнү ажил-ишчилеринин ортузунда күш-культура азын чыа чаада көдүрүлгөсиге дуулаар эң чутуга хемчег болза, өзүе күш-культура улустарының Бүгү-эвилел спартакиадамы болур. Колхозтарның, совхозтарның болгаш МТС-терин күш-культура улустары апаа кады бир-де дугарында кирери ол. Чаа черлеринин шилгөдип ап турар аймактар ол спартакиадага ийнектелген киржирлер.

ССРЭ-нің улустарының Спартакиадамына уктуштур калбарган белектер бо спорт чылдың, ылаңгыч массалык маргылдааларга, колхозтарга, эвексуриаларга, азы-бүрү кадыкчыга хемчеглеринге эң-не таарымчалык үе болур чайгы арнын тодаргайлаан. Спортче чаа муң-мук оолдары болгаш кыстарың хаара тутушкан, күш-культураның массалык шимчешкенин улук кабартыр, күш-культураның коллективтеринге өөрелде-белектер азын экижидер, разрядниктерин, ылаңгыч бирин разрядтын спортсмендеринин санын көвүдөдүр, спорттун чус-чус чаа мастерлерин эстүрер дугайында чугаа чоруп турар.

Бо чылдың спорт сезонун эң баштай Ташкентте велосипедистерин, чик-атлеттеринин Бүгү-эвилел маргылдаалары марта-ла ажитваннар. Бо сезон гамнаис-

спорт хөгжүдөшүнө совет аймактарының мураакчы отрядының чутуга ролон она-ла демеделешкан, ВЛКСМ-нің Төп Комитети ССРЭ-нің улустарының Спартакиадазының белектеринге болгаш ону эрттеринге комсомол организацияларының киржигелин дугайында тускай доктаалды үндүргөн. Ионерлеринин спорт оюннарын болгаш аймактарының спорт оюннарын бо чылдың эрттеринге комсомолдун инициативаны калды-даа арга-биле деткир апаар, оларның программасында чик атлетика, эштиник, волейбол, баскетбол база спорттун бистияч улугу-румыстың болгаш ажиттарынның ортузунда сурагалаан эске-даа хевирлеринин талазы-биле маргылдаалар киргизген.

Совет спорттун кол принципин болза, ооң массалык болуру турар. Харын ооң улумундан «Күш-ажылыга болгаш ССРЭ-нің камгаалына белек» (ГТО) деп Бүгү-эвилелдин күш-культура комплексинин демеделгелерин белектерин күш-культура шимчешкенинде ыңдыг улуг черин ээлеп турар. Бо чылдың кайгамчыктыг чүвөсүнүн бирөөнү чүтүр, эске бүгү хемчегерге дүштүр, оларның биле сирый холбаалык болуу, ГТО-нун чаа комплексиинин амырларда кирген болур. Ол дээрне, спорт херөөчө чус-чус муң совет кижилерин хаара тудар болгаш чаа хей-хей арга-мержешилдин спортсменерин илередиринге дуулаар.

Эгелен олурар күш-культура улустарының бүгү күш аргаларының ийи, бүгү талазы-биле хөгжүдөшүн чаа принципин суугару тургустунган ГТО-нун чаа комплексиини болза, чик атлетика, боодалга болгаш хаак спорт, гимнастика болгаш эштиник чергелиг ыңдыг хевирлеринин талазы-биле спортчу чыңдыларын шилгөдип алырын ботунда киирпн турар. Чаа комплексиинде нормаларың саны хей эвес болгаш шилгенин суугару нормалар дүрдүргөн, ол чорук күш-культура коллективтеринге ажилды организастаарын чингидип турар. Чаа комплексиинин онзагай чутуу чүдө дээрне, спорт хевирлеринин талазы-биле бүгү нормаларын чүтүе маргылдааларың чорудулазында база дуулааган турар болурунда. Ол чорук күш-культура улустарының хей белектеринин шынары белидин, хей нурутуу бистияч чуртувуста чорудуп турар эң улуг дөң спорт хемчегерлерин, ооң ичинде— ССРЭ-нің улустарының Спартакиадамының ийнектелген киржикчилери болу бөөр эвөөш эвес тергенин чергенин спортсменерин эстүрүп үндүреринге дуулаар.

Бо чылдың чурттуң спортчу хей-ниитин, күш-культура болгаш спорт талазы-биле комитеттер база спорт ниятелдеринин чөвүлелери улуг ажилды кылдыр апаар. Заводтарга, фабрикаларга, албан черлеринде, колхозтарга, совхозтарга, МТС-терде, өөрелде черлеринде күш-культура комитеттерин организастаа талазы-биле бижылаары болгаш чаа комитеттерин тургузары эрежок чутуга, оу ССРЭ-нің улустарының Спартакиадамына белектеринге кол суругааларың бирөөнү кылдыр көөр херек. Күш-культура коллективтеринге күш-культура активтин ажил-чорудулазын көскүзү-биле экижидер, бирги ээлчеге инструктор болгаш тренер хей-ниитин калдарың депшидери болгаш белектерин, спорт талазы-биле сууда калдарың долдуруу, оларның мержежин бедиери чутуга.

Совет спорттун улум ылаңгыч чечетелдеринин дөң демеделде харымсалгалык суругаалар болза, Коммунисттик партияның, Совет чазактын болгаш бистияч бүгү улугу-румын кичөөлгөй-биле долдунган бистияч спортсменеринин болгаш күш-культура улустарының хей миллион кижилик армиязының мурунда турар. Ооң мурунда турар суругаалары ол чедишкенин шилгитирер, бо чыл апаа чаа чаа чедишкенин бээр дээрне чигин-кей барыч болур.

СРЭ-нің, КР-нун болгаш улус демократиялык чурттарының Соңгу Кореяда ажилдап турар дугайында тускай эртерининин техниктиг дуулаамчы республиканың машина тудар үлетпүрүнүң хөгжүдөшүнө кайгамчык улуг ужу-дууламык болуп турар дээренин созунар демеделеп турар. (СЭТА).

Совет Эвилелиниң болгаш КР-нун экономикактиг кады ажилдажылгазы—Азия болгаш Африка чурттарына үлегер-чижек

ДЖАКАРТА. Дең эргеге болгаш каймыкка ажилыг үлөсүнө чурттар аразына хостуг калбак экономикактиг кады ажилдажылганы дугайын индонезия парламента бижип турар. Июнь 16-да «Берита Индонезия» солунунун дол редактору Тасхин бодунуң чүдүлгөн ыңдыг кады ажилдажылганы үлөгер-чижек болза Совет Эвилелиниң болгаш КР-нун аразында харымсаалар болуп турар деп демеделген. Тасхин чоокта чаа Индонезияның премьер-министри Али Састро-

ампайко-биле кады КР-га чораван. Кыдаттың национал үлетпүрүнүн бөдүрүшкүчү Совет Эвилелиниң ийги бериш турары кончук чутуга деп ол бижээн.

Азия болгаш Африка чурттарына каймыкка ажилыг салдыжылгының үлөгер-чижек болза Польша-биле, Чехословакия-биле, Герман Демократтыг Республика-биле КР-нун салды харымсаалары болуп болур деп автор демеделген.

(СЭТА).

Совет Эвилели-биле харылзааларны катап тургузары дээш Бразилияда шимчөөшкн

МОНТЕВИДЕО. ССРЭ-биле дипломаттыг болгаш садыг харылзааларын катап тургузар дөң шимчөөшкн Бразилияда күштеп турар. «Воз операрио» солунунун бижээнин суугару азырга, штаттарының хей-хей хоойлужууда органыры болгаш муниципалдык чөвүлелер, Бразилияны ажилыгч партиязын, «национал-демократтыг эвилелдин» социал-демократтыг партиязын, социал-демократтыг болгаш эске-даа партиялардан база штаттарының хоойлужууда органырыдан национал конгресстин депутаттары, ажил-ишчи бөлүктөрүнүн төлөөлекчилери ССРЭ-биле дипломаттыг болгаш садыг харылзааларын катап тур-

гузар дөң демисежип турар. Социалисттик лагеринин Совет Эвилели болгаш Кыдат Улус Республика кирештир бүгү-ле чурттары-биле Бразилияның садыг харылзааларының айттары амгызында ышкаан кажан-даа ыңдыг чингип турбаан деп «Ултим ора» деп буржуаз солун бижээн.

Социалисттик лагеринин чурттарына хамаарыштыр чаа политика чорударын шегеп турар национал салдыжыларын, үлетпүр эзелерин хей нурутуу, а ол ышкаан хей салгыч улуг чер эзелери ССРЭ-биле харылзааларын катап тургузар дөң демисежип турар.

(СЭТА).

Югославияның эвилелдин улусчу скупниазының ажилының доозулганы

БЕГРАД. Югославияның эвилелдин улусчу скупниазының эвилел чеченин июнь 16-да болган хурамыга общиналар болгаш районнар организастаар дугайында, эртеринин доктору ортем ады тышпанын чурумунуң дугайында, Югославияны улус армиязынын болгаш улусчу камгаалында дугайында хоойлуларын доозуп алган.

Армия дугайында хоойлу Югославияны улус армиязынын дууртууламын дугайында, ооң бот составынын дугайында, шериг аттарының болгаш эрге-дуулаарынын дугайында, доктаамал болгаш бурлаавар составты долдуруу дугайында болгаш оон-даа эске бөлүктөр кирген.

Армияны долдуруу чурумунун, шериг

аттары тышпанын дугайын болгаш оон-даа эскерини ол хоойлу да тодаргай айткан. Улусчу камгаал дугайында хоойлу база камгаал белектеринин үезинде Югославияны Федеративтик Улус Республикасының бүгү-ле бар киж болгаш матерналдык күштерин организастаарынын болгаш мобилизастаарынын аргалары, камгаалага чуртту белектеринин айттарыларын кылдып турар күрүнө органырынын, албан черлеринин, ажил-агый болгаш хей-ниити организастаарынын дугайындагылар тодаргайлап турар.

Хоойлуларын хулаан алганынын соонда скупниа бодунуң ажилын доозкан.

(СЭТА).

ЮФУР-нун президентизи Иосип Броз-Титонун болгаш Бирманың премьер-министри У Нуунуң аразына болган чугаалажышкынар дугайында дыңнадыг

БЕГРАД. Бирма эвилелиниң премьер-министри У Нуунуң болгаш ЮФУР-нун президентизи Иосип Броз-Титонун аразына Югославия июнь 6-дан эгелеш 16-га чедир чорутууган чугаалажышкынарның дугайында дыңнадыгы созунарда парлаан.

«Ийи чазактар кожа-хөлбөө дөгүннөшкнүн политиказын эң долдуру чордуру, улустар аразынын бүгү-ле айттарыларын хемчегин мурунда Баттышкан Национал Организацияны дамчытыр чугаалажышкынарнын болгаш дугуржуулаарынын аргазы-биле шилгитирээр база ооң суругааларына болгаш принциптеринге дүштүр деп эргеге үндөмөсү улустар аразына тайбын харымсааларын доктадып тургузар суруга-биле оон сонгаар-даа бүгү күнүңиңки черини салгыра боттарынын шилгитирелин бадмтааннар» деп дыңнадыга айттып турар.

Дыңнадыг суугару азырга, чугаалажышкынар үезинде экономика болгаш культура айттарыларын талазы-биле харылзааларын улум ийи хөгжүдөр дугайында айттырыг база көрдүнгөн.

Ийи чазактар экономикактиг кады ажилдажылганы бижылаарын база бир эвес эрежок чутуга болу бөөр болза чамлык экономикактиг айттарыларын талазы-биле үр хуусаалыг дугуржуулаары кылдырып дугуржуу алган.

(СЭТА).

Турцияның президентизинин Ливанда барганы

БЕЙРУТ. Турцияның президентизи Джедьял Бадр тускай чазалга суугару бодунуң бедиң албан дуулаадыг кижилеринге үдөшп алган Бейрутта челе берген. Бадрның келгени-биле холбоштыр калды-бир өвөөнүн чутуга ооң чүдүдөрүн болдурубас дөң Бейрутта болгаш Ливаның эске-даа хоорайларында кады каржы полицияны хемчеглерин ап чоруткан.

«Телеграф» деп солунунун дыңнадыг суугару азырга, ол солунунун кол редактору эвон Насиб Метини «хей-ниитини септик-сагыжын көдүргөн» деп бурдуулаам тудуп хорудган.

«Телеграф» солунунун мурунку чүдүлгө айтканы болза, «Турцияның президентизинин келгени туре—драз—анган шериг эвилелиниң айттарылар-биле холбошпаан деп ливан улусту калдыг-даа күш бүтүрүшп шыдавас».

(СЭТА).

Мурнуу Кореяда америк капиталдың тергидөөшкни

ПХЕНЬЯН. «Чосон набо» солунунун дыңнадыг суугару Кореяның Төп телеграф агенттигинин дыңнатканы-биле азырга, амы үеде Мурнуу Кореяда 245 даштык компаниялар болгаш фирмалар туруп турар, оларның хей нурутуу америк капиталдын болуп турар. Ол фирмалар дашыклардан база казыл болгаш эске-даа үндүртүрери төвөрөндөн былдавшаан, мурнуу-корей рыноктары боттарының барааныры-биле долдуруп

Президент Бадрның келгенине алдар кылдыр Ливан эрге-чатыргаларының бедиң тургускан байырыг казастагаларын бирөөнүн билинмес кижилер эртеринде деп солунуң дыңнадып турар. «Ан-Нахар» солунунун дыңнадып турары болза, Ливаның президентизи Шамун Англияны Ливанда элчини Чисмен-Эндрюс хулаан алган болгаш Бадр-биле Ливан күрүнө ажилдажылганынын аразында болур чугаалажышкынарнын айттарыларын оон-биле сүмөшкөн.

Солунуң бижип турары болза, президент Шамунун политиктиг угуланышкыны Англияның чазаса деткип турар, ол угтанышкын болза, араб чурттарын Турция-биле чооклаштырынычте угланган.

(СЭТА).

Англияда ажил соксадышкыны

ЛОНДОН. Англияның эң улуг дөң алды порттарында — Лондонда, Ливерпулда, Манчестерде, Биркенхедде, Гулде болгаш Рочестерде 20 муң докерларын ажил соксадышкыны дөң недела улуг дугуржуу чүлөп турар. Ажил соксадышкынынын түнө-түндө ол порттарда 300 хире судуулар анаа туруп турар.

Порттарын эзелеринин болгаш администрация черлеринин талазында ажил соксадышкынын үез дээр бүгү-ле орадажышкынар турожок, докерлар боттарынын өвөөдөрүн хамдырып — ажил соксадышкынын кирип турары докерларын болгаш чүдүрүшкүчтеринин проф-эвилелди бүртүрү-биле хулаан көөрүшкитирелин-биле шегеп турарлар.

Элеэн каш эң улуг дөң океан парохоттарынын ажил төлөвирин бедиерин шегеп турар далайжыллары база докерлар-биле кады боттарынын эргелерин камгаалап турарлар. Июнь 16-да ажил соксадышкына «Куйн Мери» деп парохоттун далайжыллары каттышкан, ооң түнө-түндө ол парохот Нью-Йоркче ээлчегип үнүшкүчү кылбаан.

Бүдүрүлгө эзелери ажил соксадышкынын үез суруга-биле ажил соксадышкынарны коргудары орадажып турар. Лондон радиостунун дыңнатканы суугару азырга июнь 17-де судно компаниялары локуат чораван. 300 хире далайжыллары ажилында үндүрүшкөн.

(СЭТА).

Англияның демір орукчуларының ажил соксадышкыны доозулган

ЛОНДОН. Рейтер агенттигинин дыңнадып турары болза, паровоз машинистеринин болгаш одакчыларынын каттышкан профивилелиниң дууртууга-биле британ транспорт комиссиязынын аразында дугуржууга чедип алынган. Оон-биле холбоштыр Англияның демір-оруктарынын 70 муң машинистеринин болгаш одакчыларынын 17 хонукта дугуржуулан ажил соксадышкынын доозар деп шилгитирин хулаан алган.

Шериг керээзин чарарын АКШ Израилге санадаан

КАНЬ. Нью-Йорктун «Аль-Ахрам» солунунун корреспондентизинин дыңнадыгы-биле азырга, «бот-боттарында айнып чок чорутуу хандылары» дээр шериг керээзин чарарын Израилдин чазанга АКШ тускай санадаан.

Чоокку Чөөн-чүктүк, Мурнуу Азияны болгаш Африканың херектеринин талазы-биле АКШ-тын күрүнө секретарынын дуулаамчы Аллен Израилдин АКШ-та элчини Эван-биле ужурашп турган үезинде бо саналды кылган деп демеделде чугаалан турар.

(СЭТА).

Бразилиянын чонунун саны

МОНТЕВИДЕО. Бразилияның «Коррейо да манья» деп солунунун дыңнадып турары болза, Бразилияның чонунун саны 1955 чылда 59 миллион кижи чедип турар.

(СЭТА).

Спорт маргылдааы

Чоокта чаа Тожу районунуң Тоора-Хем суугра районун күш-культура улустарынын спорт маргылдаалары болуп эртен.

Маргылдаага хол-бөбүтүнүн 8 командалары кирешкен. Апаа үлетпүр комбинатынын командалы бирги черин, шагдаа салбырлынын командалы ийги черин алганнар. Шилгиде 16 мөгелеринин хуржениге «Май-1-ин» колхозтан эң Сарыг-оол шүлдөгөн. Биче ояктуг калдыр 600-биле 50 метр черге боодалга маргылдааына эр улустар эш Доржу 27 санын, херөөжөнөндөр Ачтыс 26 санын атыш тилекчилер болганнар. Ол хүн спорттун болгаш күш-культураның эске-даа оюннарынын маргылдаалары улуг сонугура-биле болуп эртен.

В. ДАМДЫН-ООЛ.

Судтун залындан

Чөөн-Хемчик районунуң улус суду Чадаана хоорайның чуртталгаларынын хуу-зунда мыйландан 2 инекти, 1 ээтти бөдүрүшкүн оорлаан Сат Дугаржап, Монгуш Чүлдүм-оол, Михайл Мөчөө-оол, Буулар Баан оларнын херөөнү үзүп шилткен.

«Хамаатыларын хуу өңчү-хөрөгүнүн камгаалааны күштедирер дугайында ССРЭ-нің Дээди Советинин Президиунунун 1947 чылдын июнь 4-теги Чарамынын 2 чүдүлгөнү 2 кезээ-биле буруудаткан сууган С. Дугаржап, М. Чүлдүм-оол оларны 10—10 чылда, ол-ла Чарамынын 1 чүдүлгөнү 2 кезээ-биле М. Мөчөө-оол, К. Баан оларны 6—6 чылда экин чазар күш-ажыл лагеринге хоругдап шилткен.

К. ШУЛУУ.

Редактор Д. О. БЕГЗИ.

КР-нун машина тудар үлетпүрүнүн чедишкени

ПХЕНЬЯН. Чурттуң улус ажил-агыйнын мурунда Кореяның хосталгынын соонда тургустунуп эгелеш чаа алдыр— машина тудууну хөгжүдөшүн Корея Улус-Демократтыг Республиканың парламента каала-биле чырыдып турар. Кореяны Төп телеграф агенттигинин болгаш «Нодан санму» солунунун дыңнатканы суугару азырга, машина тудуунун дайын соонда чаа тургустунган болгаш чаа туртууган заводтары бо чылдың майга чедир бүдүрүлгө хемчөөлүн эртен чылды-биле демеделерге ийи катап көвүдөткен.

Заводтар элден хей чаа нарын машиналар болгаш механизмдер бүдүрерин шилгөдөп алган. КР-нун элден хей заводтары амы-думга чурттардан алынган техника-биле чөсөлөнгөн. Хичюннун машина тудар заводунга 1955 чылдың баштайгы хүниерден эгелеш эң чаа токар станоктарын үндүрүп эгелеш, арыг станоктарын бүдүрүп шилгөдөп ап турар. Бо чылдың январьдан эгелеш Пукчунун машина тудар заводунга хей катт бажынарны оларнында ажилдаар котелдарын бүдүрүп эгелеш. Катап тургустунган элден хей заводтар даг үлетпүрүнө дериг-терекселдерин белектер турар. Пхеньяның көдө ажил-агый машиналарын тудуу андызын, бастырылга машиналарын бол-

гам оон-даа эскерини бүтүрүп үндүрүп турар. Электри үлетпүр диамомашиналарын, бедиң бөдөмчүлүгү транспортторларын болгаш агылдакчыларын бүдүрүшп шилгөдөп алган. ССРЭ-нің, КР-нун болгаш улус демократиялык чурттарының Соңгу Кореяда ажилдап турар дугайында тускай эртерининин техниктиг дуулаамчы республиканың машина тудар үлетпүрүнүң хөгжүдөшүнө кайгамчык улуг ужу-дууламык болуп турар дээренин созунар демеделеп турар. (СЭТА).

Мурнуу Вьетнамда байдал

ПАРИЖ. Сайгондан Франс Пресс агенттигинин корреспондентизинин дыңнадыгы суугару азырга, Колхижанын барын талазы кезинде Басеак хемини мурнуу өринеде Кантонун болгаш Лонг

Көмөңнүн аразында турар Тхот Нот районда Иго Дин Дөңнүн чазалыг шериг-лери-биле «коз-хао» деп тура халаан сектанын удуртуктуу Вакутун шериглеринин аразында кадыг-дошкун түчүшкүчү-нар болуп турар. Уз тулачушкуннар Бакутун шериглери Тхот Нотта шериг-лери минометтер-биле боодуан соойт эгелеш. (СЭТА).